

Eindrapportage Grip op uitgaven jeugd.

maart 2025

Gemeente
Elburg

Inhoud

Leeswijzer	2
Inleiding	3
Samenvatting	3
Opdracht.....	4
Resultaten.....	6
Verminderen budget PGB naar rato uitgaven 2019 en aanpassen tarieven informele zorg PGB.	6
Stopzetten vervoersvergoedingen	6
Bezuinigen op overhead via subsidie Stichting Wiel.	7
Regionale inkoopafspraken met aanbieders en verminderen jeugdbescherming.	7
Verminderen residentiële zorg en crisiszorg.	8
Sturen op doel en financieringsvorm dagbesteding/ -dagbehandeling	9
Normaliseren vereenvoudigen en verscherpen specialistische jeugdhulp	10
Benchmark regiogemeenten.	11
Conclusie.	11
2025 en verder.	12
Aanbevelingen.	12

Leeswijzer

De rapportage Grip op uitgaven jeugd beschrijft de aanleiding, de opdracht en de resultaten van het gelijknamige project. De naam van het project is spannend omdat het de onrealistische indruk wekt dat volledige grip haalbaar is. Het sociaal domein en daarbinnen de jeugdhulpketen kent complexe vraagstukken en is niet te vangen in een vooraf te bepalen en lineair proces. Eveneens is een effect van een interventie of investering niet altijd op de korte termijn inzichtelijk te maken. Daarnaast heeft de gemeente Elburg geen invloed op wat er op landelijk -en wereldniveau speelt terwijl dat wel gevolgen kan hebben voor de Elburgse samenleving en van invloed is op individueel niveau. Daarom moet deze projectrapportage niet gelezen worden met het idee dat de opdracht en resultaten toewerken naar volledige grip. Wel beschrijft het de wijze waarop de gemeente steeds meer inzicht en grip krijgt op de jeugdhulpketen en daarmee vanuit de opdracht gevende rol doordachte en beleidsmatige keuzes kan maken.

Naast de jeugdhulpketen is de opdracht van de gemeenteraad ook gericht op bezuinigingsmaatregelen binnen het brede sociaal domein. Die maatregelen vallen niet onder de scope van het project en worden niet in deze rapportage beschreven.

Inleiding

De rapportage Grip op uitgaven jeugd beschrijft de ontwikkelingen in de jeugdhulpketen van de gemeente Elburg in de jaren 2021-2024. De aanleiding voor het project is de opdracht van de gemeenteraad om meer grip en inzicht te krijgen op de jeugdhulpketen. In 2020 en de jaren daarvoor was er beperkt inzicht op de inhoud, aantallen en kosten van de geboden jeugdhulp. Kwalitatieve en kwantitatieve gegevens konden minimaal ingezien worden en de gemeente Elburg was daarin afhankelijk van derden. De gemeente werd jaarlijks verrast door hoge kosten die moeilijk te duiden waren. Er was geen mogelijkheid om tijdig bij te sturen en het was lastig om beleidskeuzes onderbouwd en met actuele gegevens te maken.

De toenemende kosten zonder een goede duiding waren voor de gemeenteraad aanleiding om een raadswerkgroep op te richten. De werkgroep bestaand uit raadsleden, collegeleden en beleidsmedewerkers heeft destijds nagedacht over de te nemen stappen en is in 2020 het adviesbureau Hiemstra en de Vries gevraagd om de gemeente Elburg te voorzien van een advies. Hieruit is de opdracht van de gemeenteraad ontstaan om een vierjarig project te starten waarbij bezuinigingsmaatregelen worden toegepast en waarbij er meer inzicht en grip is op de ontwikkelingen binnen de jeugdhulpketen. Om zodoende de opdracht gevende positie van de gemeente Elburg te versterken.

De opdracht van de gemeenteraad is door het college uitgevoerd met het project Grip op uitgaven jeugd in de periode 2021-2024. Tussentijds is regelmatig gerapporteerd over de stand van zaken. Het college wil met deze eindrapportage de gemeenteraad informeren over de resultaten. Daarnaast heeft het project tot inzichten geleid die vragen om keuzes voor het vormgeven van de jeugdhulpketen voor 2025 en de jaren daarna.

Samenvatting

Met het project Grip op uitgaven jeugd heeft de gemeente Elburg in de afgelopen vier jaar de jeugdhulpketen vorm gegeven en de daarbij horende gegevens in beeld gebracht, gemonitord en bijgestuurd. Er is inzicht in de verschillende jeugdhulpproducten, waarom deze worden ingezet en welke kosten daarbij horen. Hierdoor is het mogelijk om maatschappelijke ontwikkelingen te volgen en de jeugdhulp passend te maken voor de jeugdigen in de gemeente Elburg.

Het project geeft uitvoering aan de opdracht om inzicht en grip te krijgen op kosten en daarin te bezuinigen. Eveneens is het project gericht op het verkrijgen van grip en inzicht in de jeugdhulpketen vanuit de opdrachtgeverrol.

De opdracht om tot een bezuiniging te komen is deels gerealiseerd. Op onderdelen is het gelukt om een bezuiniging door te voeren. Maar het streven om de kosten van de gehele jeugdhulpketen te verlagen is niet haalbaar gebleken. Ondanks dat het aantal jeugdigen uit de gemeente Elburg dat jeugdhulp ontvangt afneemt, zijn de totale kosten gestegen. Een stijgende kostprijs van de jeugdhulpproducten is daarvan de voornaamste reden.

De doelstelling om meer inzicht te krijgen op de ontwikkelingen, aantallen en kosten zijn door de uitvoering van het project wel gerealiseerd. Hierdoor kan de gemeente de rol van opdrachtgever beter uitvoeren. Samen met partners is een stevige jeugdhulpketen vormgegeven en worden er beleidskeuzes gemaakt die onderbouwd zijn met kwalitatieve en kwantitatieve gegevens. Het versterkt de positie van de gemeente in de afspraken met partners en is het mogelijk om actuele informatie te verstrekken aan de gemeenteraad en het Rijk.

Opdracht

De gemeenteraad heeft in 2020 aan het college de opdracht gegeven om met een projectmatige aanpak het raadsbesluit uit te voeren. Daarbij was de doelstelling om grip te krijgen op de uitgaven jeugd doormiddel van:

1. Grip en inzicht te krijgen op de aantallen en kosten. Hierbij ligt de nadruk op bezuinigingsmaatregelen.
2. Grip en inzicht te krijgen op de ontwikkelingen binnen de jeugdhulpketen en de eigen rol als opdrachtgever. Hierbij ligt de nadruk op de organisatie van de jeugdhulpketen, bijhorende afspraken en een uitvoering die passend is bij de ontwikkelingen en het beleid van de gemeente Elburg.

De opdracht van de gemeenteraad is gebaseerd op het onderzoek en advies van het adviesbureau Hiemsta & de Vries. De daarin beschreven taakstelling per jaar, verdeeld in twee bezuinigingsrichtingen, is het uitgangspunt voor de uitvoering van het project.

De twee bezuinigingsrichtingen; duurzame bezuinigingen en harde maatregelen zijn per jaar gericht op de volgende taken:

- Verminderen budget Persoonsgebonden budget (PGB) naar rato uitgaven 2019 en aanpassen tarieven informele zorg PGB.
- Stopzetten vervoersvergoedingen.
- Bezuinigen op overhead via subsidie Stichting Wiel.
- Regionale inkoopafspraken met aanbieders en verminderen Jeugdbescherming (JB).
- Verminderen residentiële zorg en crisiszorg.
- Sturen op doel en financieringsvorm dagbesteding/ dagbehandeling.
- Normaliseren vereenvoudigen en verscherpen specialistische jeugdhulp.

De taakstelling is halverwege 2020 vastgesteld op basis van te verwachten kosten in 2020. Toen bleek dat de kosten in 2020 hoger waren is de taakstelling, met een collegebesluit (juni 2021), bijgesteld. Op basis van de bezuinigingsmaatregelen is jaarlijks de gemeentelijke begroting opgesteld.

2021 Taakstelling bezuiniging **€ 195.000**

Bezuinigingsrichting 1. Duurzame bezuinigingen	€ 0
Bezuinigingsrichting 2. Harde maatregelen	€ 195.000
• Verminderen budget PGB naar rato uitgaven 2019	€ 100.000
• Aanpassen tarieven informele zorg PGB	€ 60.000
• Stopzetten vervoersvergoedingen	€ 13.000
• Bezuinigen op overhead via subsidie Stichting Wiel	€ 22.000

2022 Taakstelling bezuiniging **€ 488.030**

Bezuinigingsrichting 1. Duurzame bezuinigingen	€ 293.030
• Regionale inkoopafspraken met aanbieders en verminderen JB	€ 100.000
• Verminderen residentiële zorg en crisiszorg	€ 83.030
• Sturen op doel en financieringsvorm dagbesteding/ dagbehandeling	€ 0
• Normaliseren vereenvoudigen en verscherpen specialistische jeugdhulp	€ 110.000
Bezuinigingsrichting 2. Harde maatregelen	€ 195.000
• Verminderen budget PGB naar rato uitgaven 2019	€ 100.000
• Aanpassen tarieven informele zorg PGB	€ 60.000
• Stopzetten vervoersvergoedingen	€ 13.000
• Bezuinigen op overhead via subsidie Stichting Wiel	€ 22.000

2023 Taakstelling bezuiniging € 748.090

Bezuinigingsrichting 1. Duurzame bezuinigingen	€ 553.090
• Voortzetten van maatregelen uit 2022	€ 293.030
• Regionale inkoopafspraken met aanbieders en verminderen JB	€ 25.000
• Verminderen residentiële zorg en crisiszorg	€ 75.000
• Sturen op doel en financieringsvorm dagbesteding/ dagbehandeling	€ 25.000
• Normaliseren vereenvoudigen en verscherpen specialistische jeugdhulp	€ 135.060
Bezuinigingsrichting 2. Harde maatregelen	€ 195.000
• Verminderen budget PGB naar rato uitgaven 2019	€ 100.000
• Aanpassen tarieven informele zorg PGB	€ 60.000
• Stopzetten vervoersvergoedingen	€ 13.000
• Bezuinigen op overhead via subsidie Stichting Wiel	€ 22.000

2024 Taakstelling bezuiniging € 1.022.150

Bezuinigingsrichting 1. Duurzame bezuinigingen	€ 827.150
• Voortzetten van maatregelen uit 2023	€ 553.030
• Regionale inkoopafspraken met aanbieders en verminderen JB	€ 50.000
• Verminderen residentiële zorg en crisiszorg	€ 50.000
• Sturen op doel en financieringsvorm dagbesteding/ dagbehandeling	€ 25.000
• Normaliseren vereenvoudigen en verscherpen specialistische jeugdhulp	€ 149.120
Bezuinigingsrichting 2. Harde maatregelen	€ 195.000
• Verminderen budget PGB naar rato uitgaven 2019	€ 100.000
• Aanpassen tarieven informele zorg PGB	€ 60.000
• Stopzetten vervoersvergoedingen	€ 13.000
• Bezuinigen op overhead via subsidie Stichting Wiel	€ 22.000

Resultaten

Per taak beschrijven we de uitvoering en het resultaat gedurende de looptijd van het project.

Verminderen budget PGB naar rato uitgaven 2019 en aanpassen tarieven informele zorg PGB.

Maatregel behaald	Grip op de kosten	Zicht op de ontwikkelingen

Bij de start van het project is de begroting aangepast van €375.000 naar €215.000. Hiervan is €100.000 minder begroot door afname van gebruik en €60.000 door het verlagen van het tarief informele zorg. Beide maatregelen zijn in de afgelopen vier jaar passend gebleken.

In de jaren 2023 en 2024 is de begroting aangepast op basis van de realisatie in het jaar 2021 en 2022. In 2024 is gebleken dat de kosten zijn toegenomen. De oorzaak is de groei van het aantal begeleidingsuren voor een klein deel van het totaal aantal jeugdigen. Er is geen sprake van een groei in het aantal jeugdigen.

Jaar	Begroting	Kosten	Aantal jeugdigen
2021	€ 215.000	€ 215.235	29
2022	€ 218.255	€ 146.235	26
2023	€ 196.498	€ 165.119	24
2024	€ 160.000	€ 201.000	22

Het begrote bedrag van €215.000 per jaar, zoals vastgesteld in 2021, is op basis van de realisatie in 2024 een realistisch te begroten bedrag voor 2025 en de daaropvolgende jaren.

Stopzetten vervoersvergoedingen

Maatregel behaald	Grip op de kosten	Zicht op de ontwikkelingen

Het niet meer vergoeden van vervoer naar jeugdhulpaanbieders is per 2022 toegepast bij de ingang van de nieuwe contracten met de jeugdhulpaanbieders. In 2021 was de gemeente gebonden aan de bestaande contracten. Echter was het niet mogelijk om bij alle jeugdhulpproducten het jeugdvervoer stop te zetten. De Jeugdwet schrijft de gemeente Elburg voor dat bepaalde vormen van jeugdhulp en bepaalde situaties van jeugdigen kunnen leiden tot het verplicht inzetten van jeugdvervoer. In de contracten met de jeugdhulpaanbieders is opgenomen dat in die gevallen de aanbieder het vervoer organiseert en dat de gemeente deze betaalt.

Met de verwijzers is een duidelijk stappenplan ontwikkeld zodat voor het vervoer altijd eerst wordt gewezen op de eigen mogelijkheden van de inwoner en het sociale netwerk. Hierdoor zien we dat het aandeel van de inwoners dat zelf het vervoer verzorgt toeneemt. De kosten voor het jeugdvervoer zijn in de afgelopen jaren niet afgenomen en is de beoogde bezuiniging niet haalbaar gebleken.

Minder gecontracteerde aanbieders zorgt voor een grotere spreiding in de regio en leidt tot een grotere afstand in kilometers tussen de aanbieders en de gemeente Elburg. Hierdoor moeten meer jeugdigen gebruik maken van jeugdvervoer en neemt het aantal ritten en de bijhorende kosten toe.

Jaar	Kosten	Aantal ritten	Aantal jeugdigen
2022	€ 52.367	136	5
2023	€ 66.311	128	7
2024	€ 88.356	150	13

Bezuinigen op overhead via subsidie Stichting Wiel.

Maatregel behaald	Grip op de kosten	Zicht op de ontwikkelingen

Stichting Wiel geeft voor de gemeente Elburg uitvoering aan het welzijnswerk. In de jeugdhulpketen betreft dat voornamelijk het jeugd en jongerenwerk. Er is voor gekozen om de bezuiniging van €22.000 jaarlijks toe te passen op de overheadskosten en niet op de inhoudelijk ondersteuning aan jeugdigen. De maatregel is in de jaren 2021-2024 doorgevoerd door bij de subsidieaanvraag een bedrag van €22.000 minder aan te vragen. Hiermee is door de gemeente Elburg per jaar €22.000 minder toegekend en is de bezuinigingsmaatregel toegepast.

Regionale inkoopafspraken met aanbieders en verminderen jeugdbescherming.

Maatregel behaald	Grip op de kosten	Zicht op de ontwikkelingen

Per 2022 zijn nieuwe inkoopafspraken gemaakt met jeugdhulpaanbieders voor de gespecialiseerde jeugdhulp. Dit heeft op regionaal niveau plaatsgevonden middels een aanbesteding. Aan de inschrijvende aanbieders is de voorwaarde gesteld om allereerst kwalitatief goede jeugdhulp beschikbaar te stellen, maar daarnaast ook het partnerschap aan te gaan met de jeugdhulpregio en met de andere aanbieders. Een duidelijk plan van aanpak over de inhoudelijke en financiële transitie is daarvan een onderdeel. Uiteindelijk is de opdracht aan circa 65 aanbieders gegund. In 2021 en de jaren daarvoor waren dat ruim 200 aanbieders. Met de nieuw gecontracteerde aanbieders is een dekkend zorgaanbod gerealiseerd en is het mogelijk om meer efficiënt samen te werken.

Een belangrijk onderdeel van de inkoopafspraken zijn de tarieven per jeugdhulpaanbod. Bij het afsluiten van de contracten is daar nadrukkelijk over gesproken. Alle betrokken gemeenten hanteren scherp de financiële kaders, maar de gemeenten hebben vanuit het Rijk ook de opdracht om reële tarieven toe te passen die gebaseerd zijn op collectieve arbeidsovereenkomsten en landelijke kostprijsonderzoeken.

In de contracten, met een maximale looptijd van zeven jaar, is een tarief afgesproken met daarbij een jaarlijkse indexatie. De indexatie is gebaseerd op de Overheidsbijdrage in de Arbeidskostenontwikkeling (OVA) die hoort bij de inkoop van jeugdhulp.

Jaar	Indexatiepercentage
2021	2,92%
2022	3%
2023	4,9%
2024	6,3%

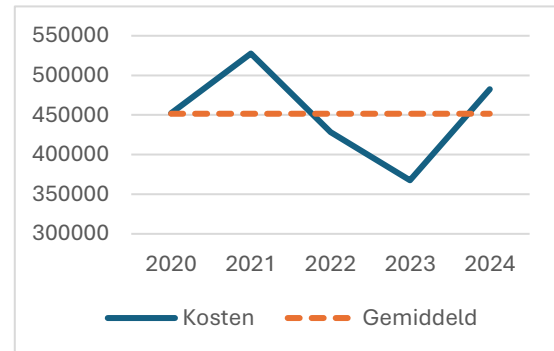
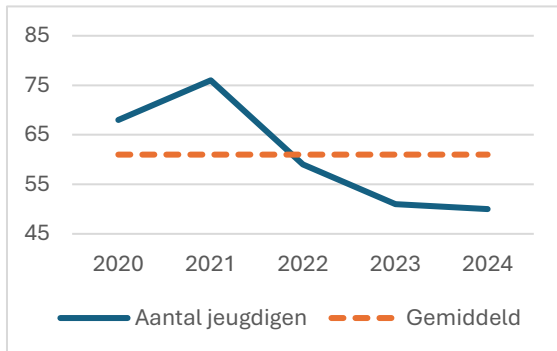
Inhoudelijk is het gelukt om vanuit goed opdrachtgeverschap inkoopafspraken te maken met jeugdhulpaanbieders. Er is sprake van partnerschap en een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van de jeugdhulp. Het verminderen van de jeugdhulpkosten door nieuwe inkoopafspraken is niet haalbaar gebleken. De totale kosten van de gespecialiseerde jeugdhulp zijn toegenomen.

Het verminderen van het aantal jeugdbeschermingsmaatregelen (JB) is een complex vraagstuk. Een jeugdbeschermingsmaatregel is een gedwongen maatregel die uitgesproken is door de kinderrechter. Daar heeft de gemeente geen invloed op, maar is wel verantwoordelijk voor de kosten. Het is wel mogelijk om de jeugdhulpketen zo in te richten dat er vormen van ondersteuning zijn die het aantal maatregelen kan laten afnemen. Dat is gedaan door meer integraal naar de ondersteuningsvraag te kijken. Zo is er een duidelijk verband zichtbaar tussen gedwongen maatregelen en een verstoorde ouder- kind-relatie. Dat kan door het ontbreken van een opvoedende ouder maar ook door complexe scheidingsproblematiek tussen ouders. De integrale benadering verschuift de ondersteuningsvraag van de jeugdige naar de bredere context.

Het doel om het aantal jeugdbeschermingsmaatregelen te verminderen is haalbaar gebleken. Het gemiddeld aantal jeugdigen waarbij een jeugdbeschermingsmaatregel is uitgesproken over de periode 2020-2024 is 61 jeugdigen. Het aantal jeugdigen aan het begin van het project in 2020 tot eind 2024 is afgenomen met 18 jeugdigen.

Jaar	Aantal jeugdigen	Kosten
2020	68	€ 452.075
2021	76	€ 527.575
2022	59	€ 428.221
2023	51	€ 367.613
2024	50	€ 482.358

De kosten zijn in de jaren 2021-2023 ook afgenomen. In 2024 is een stijging van de kosten zichtbaar. Nieuwe landelijke tarieven per 2024 voor de uitvoerende jeugdbeschermingsorganisaties zijn daarvan de reden.

Verminderen residentiële zorg en crisiszorg.

Maatregel behaald	Grip op de kosten	Zicht op de ontwikkelingen

De maatregel verminderen residentiële zorg en crisiszorg komt overeen met de visie van de gemeente Elburg dat kinderen en jeugdigen in een veilige gezinssituatie of vergelijkbare situatie moeten kunnen opgroeien en zich ontwikkelen.

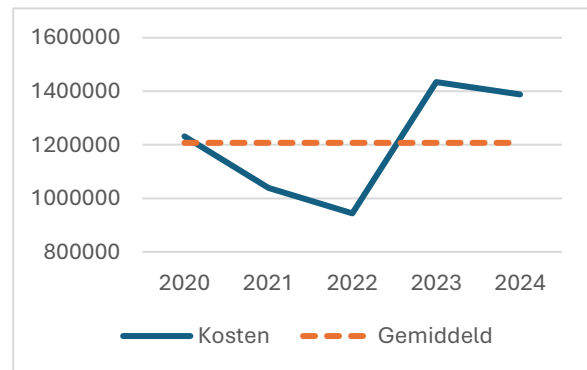
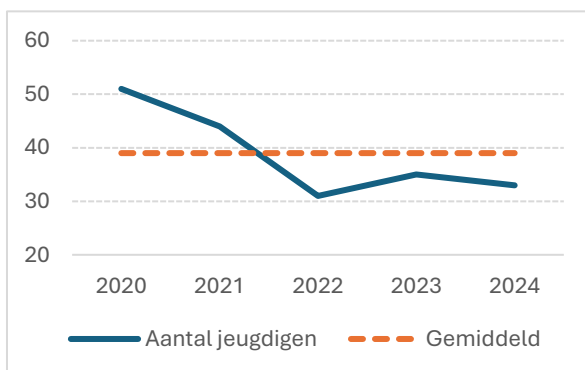
Wanneer dat niet kan en een uithuisplaatsing noodzakelijk is, wordt zo veel als mogelijk gekozen voor een pleeggezin of gezinshuis. Voor gesloten jeugdzorg wordt bij voorkeur niet meer gekozen, maar alleen wanneer dit noodzakelijk is.

In de afgelopen jaren is er hard gewerkt om de jeugdhulpketen zo in te richten dat met extra ondersteuning in de thuissituatie een uithuisplaatsing kan worden voorkomen.

Inhoudelijk is de maatregel haalbaar gebleken. Het verminderen van het aantal residentiële plaatsingen is afgenomen. Het aantal jeugdigen aan het begin van het project in 2020 is tot eind 2024 afgenomen met 18 jeugdigen. Daarnaast is er bij uithuisplaatsingen een duidelijke verschuiving zichtbaar van minder jeugdigen in gesloten jeugdzorg en driemilieuvoorzieningen en meer jeugdigen in pleegzorg of een gezinshuis.

Jaar	Aantal jeugdigen	Kosten
2020	51	€ 1.231.055
2021	44	€ 1.039.180
2022	31	€ 943.822
2023	35	€ 1.434.456
2024	33	€ 1.401.755

De afname van het aantal jeugdigen dat gebruik moet maken van residentiële zorg heeft niet geleid tot een afname van de kosten. De toename van de kosten komt voornamelijk door een langer verblijf van jeugdigen in pleegzorg en door de indexatie van de kosten.

Het verminderen van crisissituaties en crisisplaatsingen is complex en niet altijd te voorkomen. Voornamelijk omdat het jeugdigen kunnen zijn die nog niet eerder in beeld waren bij de gemeente of de jeugdhulpverlening. Door de jeugdhulpketen zo in te richten dat vroeg signalering en preventief aanbod laagdrempelig beschikbaar is, is geprobeerd om crisissituaties zoveel mogelijk te voorkomen. Ook hierbij is de integrale benadering van de hulpvraag belangrijk in het voorkomen van toenemende problematiek dat leidt tot crisissituaties.

In de periode 2020-2024 waren er gemiddeld acht crisissituaties per jaar. De toename van de kosten is te herleiden naar de aard van de crisissituatie. De ondersteuning kan bestaan uit ambulante begeleiding maar ook uit een crisis bed. De duur in tijd van de ondersteuning is per situatie verschillend.

Jaar	Aantal jeugdigen	Kosten
2020	7	€ 46.046
2021	5	€ 22.827
2022	10	€ 61.189
2023	9	€ 61.102
2024	11	€ 110.032

Sturen op doel en financieringsvorm dagbesteding/ -dagbehandeling

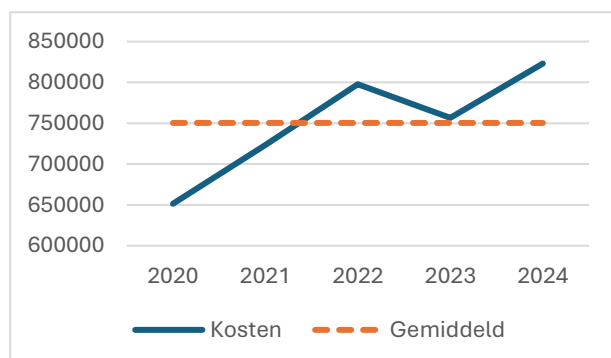
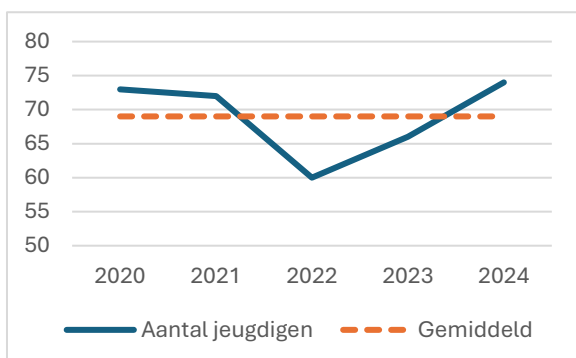
Maatregel behaald	Grip op de kosten	Zicht op de ontwikkelingen

Bij de aanbesteding en de bijhorende inkoopafspraken is de dagbesteding en dagbehandeling gecontracteerd op basis van producten die vallen onder de Jeugdwet. Andere vormen van begeleiding of ondersteuning zijn niet opgenomen. Daarmee is nadrukkelijk gestuurd op doelstellingen en vormen van ondersteuning die conform de Jeugdwet zijn. Ondersteuningsvragen die passen binnen het welzijnswerk en de Wet Langdurige Zorg (WLZ) worden daarnaar verwezen.

Het gemiddeld aantal jeugdigen dat gebruik maakt van dagbesteding/- behandeling over de periode 2020-2024 is 69 jeugdigen. Het aantal jeugdigen aan het begin van het project in 2020 tot eind 2024 is toegenomen met één jeugdige.

Jaar	Aantal jeugdigen	Kosten
2020	73	€ 651.403
2021	72	€ 723.061
2022	60	€ 797.623
2023	66	€ 756.725
2024	74	€ 830.275

Inhoudelijk is de doelstelling behaald. Het aantal jeugdigen is nagenoeg gelijk gebleven. Een afname is opgeheven door een toename van jeugdigen vanuit andere vormen van jeugdhulp. Zo is de inzet van dagbehandeling een vervanging voor hoog specialistische zorg en wordt daarmee een uithuisplaatsing voorkomen. Een ontwikkeling die overeenkomt met de visie om af te schalen binnen de jeugdhulpketen. Het realiseren van een bezuiniging is niet haalbaar gebleken. De toename in kosten is te herleiden naar de kostenstijging per jeugdhulpproduct.

Normaliseren vereenvoudigen en verscherpen specialistische jeugdhulp

Maatregel behaald	Grip op de kosten	Zicht op de ontwikkelingen

Met de samenwerkingspartners is er in de afgelopen jaren hard gewerkt om de jeugdhulpketen zo vorm te geven dat het aantal jeugdigen dat specialistische, niet vrij-toegankelijke jeugdhulp nodig heeft te laten afnemen. Onder de noemer van Jeugd Elburg Samenwerken (JES) is er een stevige sociale basis ontwikkeld met als doel om preventief en vroegtijdig de hulpvraag van jeugdigen en ouders te kunnen signaleren en te beantwoorden. Hierbij ligt de nadruk op de eigen regie en kracht van de inwoner en de inzet van het eigen netwerk en de samenleving. Op deze wijze ondersteunen inwoners elkaar, vindt er normalisering plaats en wordt er minder doorverwezen naar de specialistische jeugdhulp.

Binnen de jeugdhulpketen zijn de basisvoorzieningen versterkt door lichte vormen van ambulante begeleiding zelf aan te bieden. Met een extra investering van de gemeente Elburg heeft het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) expertise ingekocht om ambulante begeleiding aan te bieden bij opvoed- en opgroei-problematiek. Ook is er meer GGZ-expertise ingekocht om jeugdigen en ouders te begeleiden bij lichte ontwikkelingsproblematiek. Daarnaast is er de nauwe samenwerking gezocht met huisartsen en scholen. Hiermee worden verwijzingen naar de specialistische jeugdhulp voorkomen. Evenals dat het CJG meer is gaan samenwerken met de gecontracteerde zorgaanbieders en mee kijkt in de mogelijkheden om de ondersteuning tijdig op- en af te schalen. Hiermee zijn de doorlooptijden van de jeugdhulp verkort.

Helaas is de extra investering voor het CJG in de afgelopen vier niet optimaal tot uitvoering gekomen. In de eerste twee jaar was het aanbieden van ondersteuning moeizaam vanwege de coronamaatregelen. Maar bovenal was het erg moeilijk om met de krappe arbeidsmarkt de gewenste expertise en bezetting te realiseren.

Jaar	Investering	Terug ontvangen
2021	€ 214.658	€ 120.133
2022	€ 722.000	€ 453.008
2023	€ 771.500	€ 380.994
2024	€ 800.000	€ 125.000

Hierdoor kon het CJG de beschikbare financiële middelen niet inzetten en is er jaarlijks een bedrag teruggestort.

De uitgevoerde begeleidingstrajecten door het CJG zijn dusdanig klein dat er geen conclusies aan verbonden kunnen worden in het effect op de afname in aantallen en kosten bij gespecialiseerde jeugdhulp. Wel zijn de geholpen inwoners tevreden en heeft het voor het welzijn van desbetreffende inwoners een positief effect gehad. In 2024 is het CJG het gelukt om gewenste expertise aan te stellen en verwacht men in 2025 de beoogde taken optimaal uit te voeren. Daaruit zal moeten blijken of de financiële investering ook resulteert in een afname van het aantal verwijzingen naar de specialistische jeugdhulp.

De doelstelling om een bezuiniging te realiseren door het normaliseren en verscherpen van de specialistische jeugdhulp is niet haalbaar gebleken. Inhoudelijk zijn er wel resultaten behaald. Het totale aantal jeugdigen dat specialistische jeugdhulp nodig heeft is afgenomen en is het gelukt om intensieve vormen van jeugdhulp af te schalen naar minder intensieve jeugdhulpproducten. Evenals het verminderen van het aantal uithuisplaatsingen en de jeugdbeschermingsmaatregelen. De kosten zijn tussen 2020 en 2024 als gevolg van nieuwe tarieven en een prijsindexatie met € 2.058.140 gestegen. Dat is een stijgingspercentages van 34,5% over vijf jaar.

Jaar	Aantal jeugdigen*	Kosten	Begroting
2020	613	€ 5.969.625	€ 5.795.000
2021	644	€ 6.443.818	€ 5.707.000
2022	577	€ 6.342.249	€ 5.579.000
2023	593	€ 7.510.572	€ 6.983.000
2024	597	€ 8.027.765	€ 7.687.000

**Een jeugdige kan meerdere jeugdhulptrajecten hebben*

Benchmark regiogemeenten.

De gespecialiseerde, niet-vrij toegankelijke jeugdhulp is ingekocht als jeugdhulpregio Noord-Veluwe. Dit is een samenwerking van gemeente Elburg met de gemeente Oldebroek, Nunspeet, Harderwijk, Ermelo, Putten en Zeewolde. De cultuur en demografische gegevens van deze gemeenten komen grotendeels overeen met de gemeente Elburg. Daarom is het mogelijk om de ontwikkelingen in de gemeente Elburg te vergelijken met de andere gemeenten. Hieruit blijkt dat het aantal jeugdigen in de gemeente Elburg dat jeugdhulp ontvangt gelijk of minder is dan in de omliggende gemeenten. Bij de gemeente Elburg is er geen sprake van een afwijkende trend en zijn de kosten niet hoger dan de omliggende gemeenten. De andere gemeenten werken met dezelfde tarieven en indexatiepercentages voor specialistische jeugdhulp. Op basis daarvan is er bij de omliggende gemeenten ook sprake van een toename van de totale kosten. Het verschil met de gemeente Elburg is de wijze van begroten. De gemeente Elburg heeft in de jaren 2020-2023, conform de doelstelling van het project, lager begroot. De omliggende gemeenten hebben dat niet gedaan en de realisatie van het voorgaande jaar meegenomen in de begroting voor het daaropvolgende jaar.

Conclusie.

De opdracht van het project is om als gemeente Elburg meer inzicht en grip te krijgen op de kosten van de jeugdhulpketen en daarin duidelijk de rol van opdrachtgever te kunnen vervullen.

De conclusie is dat de gemeente inzicht heeft in elke ondersteuningsvraag en het daarbij horende jeugdhulptraject. De gemeente kent de doorlooptijden en kosten van de jeugdhulpproducten en heeft daar concrete afspraken over gemaakt met aanbieders. De gemeente weet wat het kan doen om de sociale basis te versterken en het is gelukt om samen met inwoners, welzijnspartners, (kerkelijke) verenigingen, het onderwijs en huisartsen de gezamenlijke verantwoordelijkheid te voelen en de uitvoering te realiseren. Het is mogelijk om kwalitatieve en kwantitatieve gegevens met elkaar te koppelen en op basis daarvan een visie te ontwikkelen en interventies uit te voeren. Daaruit blijkt dat het lukt om conform de visie en doelen uitvoering te geven aan de wettelijke taak. De afname van uithuisplaatsingen, gedwongen jeugdhulpmaatregelen en hoog specialistische jeugdhulp zijn daar voorbeelden van.

De gemeente Elburg heeft zichtbaar de rol van opdrachtgever ingenomen. Opdrachten worden verstrekt, gemonitord en partners worden aangesproken op de resultaten. De gemeente heeft een duidelijke visie die gedeeld wordt met de samenwerkingspartners. Daarbij is toegewerkt naar een gezamenlijk gevoel van verantwoordelijkheid en willen de partners meewerken aan de maatschappelijke opgaven. Deze conclusie wordt onderschreven door het Rijk die de jeugdhulpregio Noord-Veluwe, waarvan Elburg onderdeel is, als duidelijke opdrachtgever en robuuste regio heeft aangewezen. Evenals dat de expertise en de werkwijze in de sociale basis en basisvoorzieningen als voorbeeld worden gebruikt in andere jeugdhulpregio's en worden benoemd in opiniestukken.

De opdracht om te bezuinigen op de totale kosten is niet behaald. Wel is er bezuinigd op onderdelen zoals PGB en de subsidie aan Stichting Wiel. Maar de totale jeugdhulpkosten zijn toegenomen en is, ondanks een afname van het aantal jeugdigen, een bezuiniging op de specialistische jeugdhulp niet haalbaar gebleken. Het toepassen van prijsindexaties en landelijke tarieven die hoger waren dan vooraf verwacht, hebben geleid tot een toename van de kosten.

2025 en verder.

In de afgelopen vier jaar is er gebouwd aan een sterke jeugdhulpketen bestaande uit de sociale basis, basisvoorzieningen en de gespecialiseerde jeugdhulp. Deze voldoet aan de opdrachten vanuit het Rijk zoals de Norm voor Opdrachtgeverschap en de Hervormingsagenda Jeugd. Maar bovenal is er een passend jeugdhulpaanbod voor de inwoners van de gemeente Elburg. De jeugdhulpketen is gericht op normaliseren en zet preventieve interventies in om het aantal jeugdigen dat gespecialiseerde jeugdhulp nodig heeft te laten afnemen. Echter is die ondersteuning niet gratis en gelijk gerealiseerd.

De overgangsfase vraagt een investering waarbij onduidelijk is of deze zichzelf terugverdient in geld.

De jeugdhulpketen kan niet gezien worden als een lineair proces waarop een businesscase met een financieel positief resultaat kan worden toegepast.

De landelijke sturing en het beschikbaar stellen van financiële middelen voor jeugdhulp zijn belangrijke factoren in de komende jaren. Het aangekondigde 'ravijnjaar' in 2026 beschrijft een korting op de te ontvangen middelen vanuit het Rijk. Eveneens is het onzeker wat het kabinet doet met de uitspraak van de Deskundigencommissie Hervormingsagenda Jeugd (januari 2025) om het financiële kader aan te passen.

Om de huidige jeugdhulpketen in stand te houden moet er meer geld beschikbaar komen dan is opgenomen in de begroting van de gemeente Elburg. In 2025 wordt een negatief verschil van 1,8 miljoen verwacht en het is aannemelijk dat de jeugdhulpkosten toenemen in de komende jaren. Niet vanwege een toename in jeugdigen die jeugdhulp nodig hebben. Daarin is een stabiel aantal en zelfs een lichte daling zichtbaar. De kosten zullen voornamelijk toenemen door hogere kosten per jeugdhulpproduct. Het is aan de gemeenteraad van Elburg of de financiële middelen daarvoor beschikbaar worden gesteld of dat er op onderdelen van de jeugdhulpketen bezuinigd moet worden. Als vervolg op het project komt het college van de gemeente Elburg in 2025 met een voorstel aan de gemeenteraad dat gericht is op de bekostiging van de jeugdhulpketen in 2025 en verder.

Aanbevelingen.

- Begroot op basis van het huidige beleid en de daarbij horende jeugdhulpketen. Houd rekening met een kostenstijging per jeugdhulpproduct door indexatie. Realistisch begroten voorziet in deze stijging. Begroten op basis van de gestelde maatregelen in 2020 is niet realistisch gebleken.
- Kostenvermindering is mogelijk door het aantal jeugdigen dat gespecialiseerde jeugdhulp nodig heeft te verminderen en de doorlooptijd van de jeugdhulp te verkorten. Het is niet realistisch om te sturen op de tarieven omdat deze gebonden zijn aan vastgestelde richtlijnen. Het verminderen van het aantal jeugdigen dat kostbare gespecialiseerde jeugdhulp nodig heeft, kan door de sociale basis te versterken en het minder kostbare aanbod in de basisvoorzieningen te vergroten. Daarmee ligt de aandacht op vroegsignalering, lichte ambulante begeleiding en het voorkomen van intensieve en (hoog)specialistische jeugdhulp met lange doorlooptijden. Aandachtspunt is dat bij het vergroten van het aanbod, de vraag kan toenemen. Dit kan worden voorkomen met een goede (verklarende) analyse bij de start, zodat niet alle hulpvragen als jeugdhulp worden geduid.
- Geef uitvoering aan de Hervormingsagenda jeugd door de samenwerking met de lokale partners (JES) te behouden, te blijven investeren in de lokale teams (CJG) en in de samenwerking met de jeugdhulpregio Noord-Veluwe (robuuste regio).
- Intensiveer het gesprek lokaal en regionaal over normaliseren. De eigen mogelijkheden en de ondersteuning van de samenleving, evenals de hoge eisen en het verschil tussen een normale ontwikkeling en complexe problematiek zijn daarbij belangrijke gespreksonderwerpen.
- Verbind kwalitatieve gegevens met de kwantitatieve gegevens uit het dashboard jeugd. Door frequent de cijfers te analyseren kunnen ontwikkelingen worden gesignaleerd en is het mogelijk om te interveniëren waar nodig.
- Blijf samenwerken met andere gemeenten. De opgave is te groot om als gemeente Elburg alleen uit te voeren. Evenals dat een samenwerking de mogelijkheid geeft om van elkaar te leren en goede voorbeelden met elkaar te delen.